

Κρατούσε το μυστικό για 20 ολόκληρα χρόνια

«Ήμουν σχεδόν σίγουρος από το 1996 ότι η αρχαιολογική μου σκαπάνη είχε φέρει στο φως το ταφικό ηρώο του Αριστοτέλη», δηλώνει στην «R» ο αρχαιολόγος Κώστας Σισμανίδης και μιλά για την ιστορική ανακάλυψη

Της **ΝΤΙΝΑΣ ΣΥΡΠΟΥ**
nt.syrpou@realnews.gr

Οι προβολείς της παγκόσμιας αρχαιολογικής κοινότητας στρέφονται για μία ακόμη φορά στην Ελλάδα μετά την ανακοίνωση ότι, σύμφωνα με ισχυρότατες ενδείξεις, έχει βρεθεί ο τάφος του **Αριστοτέλη** στη γενέτειρά του, τα αρχαία Σταγείρα.

Η αποκάλυψη έγινε από τον ίδιο τον ανασκαφέα των αρχαίων Σταγείρων, διδάκτορα κλασικής αρχαιολογίας -συνταξιούχο σήμερα- **Κώστα Σισμανίδη**, κατά τη διάρκεια του παγκοσμίου συνεδρίου με θέμα «Αριστοτέλης 2.400 χρόνια», που διοργανώθηκε στη Θεσσαλονίκη. Ήταν ένα μυστικό που ο αρχαιολόγος κρατούσε «φυλαγμένο» για 20 ολόκληρα χρόνια, αφού ήθελε να τεκμηριώσει επιστημονικά την ανακάλυψή του, τόσο με την προσεκτική μελέτη των αρχαιολογικών ευρημάτων όσο και με την εμβάθυνση στις παλιές γραμματειακές πηγές.

«Τρεις μήνες μετά την ανακάλυψη του πεταλόσχημου αψιδωτού οικοδομήματος το 1996, ήμουν σχεδόν σίγουρος ότι η αρχαιολογική μου σκαπάνη είχε φέρει στο φως το ταφικό ηρώο του Αριστοτέλη. Ωστόσο, βάζοντας τη λογική πάνω από το συναίσθημα, δεν το ανακοίνωσα, αφού ήθελα πρώτα να βεβαιωθώ», αποκάλυψε ο Κ. Σισμανίδης στη Realnews. «Φυσι-

κά δεν σας κρίβω ότι η συγκίνηση ήταν μεγάλη. Πολλές φορές τα βράδια δεν μπορούσα να κοιμηθώ γιατί, ναι μεν, είχα κάνει κάποιες αναφορές σε παλιότερα συνέδρια, ωστόσο δεν το είχα φωνάξει. Μάλιστα, ακόμη και τώρα δεν τολμώ να μιλήσω για αποδείξεις αλλά για ισχυρότατες ενδείξεις, που όμως φθάνουν στα όρια της βεβαιότητας».

Το οικοδόμημα

Το εξαιρετικής αρχαιολογικής αξίας οικοδόμημα βρίσκεται στο μέσον της νότιας πλαγιάς του βορειότερου λόφου των αρχαίων Σταγείρων και λίγες μόλις δεκάδες μέτρα από τη Στοά του 5ου αιώνα και του αρχαϊκού ναού του Διός Σωτήρος και της Αθηνάς Σώτειρος, ακριβώς στο όριο της αρχαϊκής και της κλασικής πόλης, στη χερσόνησο Λιοτόπι. Εφερε στέγη με κεραμίδια από το βασιλικό κεραμοποιείο, καθώς σε τρία θραύσματα βρέθηκαν τρία σφραγίσματα της εποχής του Μεγάλου Αλεξάνδρου με τα γράμματα ΒΑ, ενισχύοντας την άποψη ότι ο χαρακτήρας του κτίσματος ήταν δημόσιος. Ένας υπερυψωμένος, πλατύς κτιστός διάδρομος οδηγούσε στην είσοδο του μνημείου, που ήταν υπέργειο και προσπελάσιμο για την απόδοση τιμών, ενώ εξαιρετικό ενδιαφέρον παρουσιάζει το καλά διατηρημένο μαρμαροθετημένο δάπεδο με μία κενή επιφάνεια-βωμό (1,30x1,70 μ.).

Σημαντικό χαρακτηριστικό του οικοδομήματος είναι οι διαφοροποιήσεις που παρατηρούνται στα υλικά και στον τρόπο δόμησης, γεγονός που οδηγεί στο συμπέρασμα ότι η ανέγερσή του έγινε ιδιαίτερα εσπευσμένα. Ο χρόνος κατασκευής του ανάγεται στα πρώιμα ελληνιστικά χρόνια, στην περίοδο δηλαδή που ακο-

«Βάζοντας τη λογική πάνω από το συναίσθημα, δεν το ανακοίνωσα, αφού ήθελα πρώτα να βεβαιωθώ», λέει ο Κ. Σισμανίδης στη Realnews

πάπυρος

«Αυτό που πραγματικά θα ήθελα να είχα ανακαλύψει μέσα στο ταφικό ηρώο, θα ήταν ένας πάπυρος με ένα χαμένο έργο του Αριστοτέλη. Θα ήταν το εύρημα του αιώνα»

λούθησε αμέσως μετά τον θάνατο του Μεγάλου Αλεξάνδρου.

«Στην περίοδο ακριβώς αυτή οδηγεί ο μεγάλος αριθμός των κινητών ευρημάτων, που προέρχονται από το εσωτερικό και τον περιβάλλοντα χώρο του κτίσματος», υπογράμμισε κατά την παρουσίασή του στο συνέδριο ο Κ. Σισμανίδης. «Το πιστοποιούν η πολυπληθής και καλής ποιότητας κεραμική, η οποία αντιπροσωπεύεται από όστρακα διαφόρων αγγείων, κυρίως σκύφων, πινακίων, κυλίκων και κανθάρων. Πάνω από πενήντα ήταν τα νομίσματα που σχετίζονται με το συγκεκριμένο κτίσμα. Αρκετά είναι του Αλεξάνδρου Γ', ορισμένα αποτελούν κοπές της Αμφίπολης και της Θεσσαλονίκης, ενώ τα υπόλοιπα είναι των επιγόνων, όπως του Αντιγόνου Γονατά, Δημητρίου Πολιορκητή κ.ά.».

Τα ερωτήματα, λοιπόν, που απασχόλησαν από την πρώτη στιγμή τον ανασκαφέα -ο οποίος γνώριζε ότι οι «κασμαδιές» του, όπως λέει χαρακτηριστικά, γίνονταν στα ιερά χώματα των αρχαίων Σταγείρων- ήταν ποια θα μπορούσε να είναι η λειτουργία και ποιος ο σκοπός ανέγερσης του συγκεκριμένου οικοδομήματος. Την απάντηση σ' αυτόν τον καιριο αρχαιολο-

ΟΙ ΕΡΕΥΝΕΣ

Είναι ακόμη στην αρχή

ΕΙΚΟΣΙ ΠΕΝΤΕ ΧΡΟΝΙΑ αφιέρωσε στις ανασκαφές στα αρχαία Σταγείρα ο Κώστας Σισμανίδης, ωστόσο εκτιμά ότι η έρευνα βρίσκεται ακόμη στην αρχή.

«Πιστεύω ότι έσκαψα μόλις το 5%-10% αυτών που έχει να δώσει η περιοχή», σημειώνει. «Θεωρώ ότι πρέπει να συνεχισθεί η ανασκαφή και δεν αποκλείω να βρεθούν ακόμη και επιγραφές».

Η πρώτη χρηματοδότηση είχε δοθεί το 1990 από την κοινότητα Ολυμπιάδος και ανερχόταν σε 300.000 δραχμές. Αλλωστε οι κάτοικοι της περιοχής αγκάλιασαν από την αρχή τις έρευνες στα αρχαία Σταγείρα, καθώς ένωσαν ότι τα «μυστικά» που έκρυβε η γη τους ήταν αναπόσπαστο κομμάτι της ίδιας της ύπαρξής τους.

«Δουλεύαμε μανιωδώς μαζί με τους κατοίκους. Οι περισσότεροι ερχόντουσαν και βοηθούσαν εθελοντικά στις ανασκαφές», εξηγεί ο Κ. Σισμανίδης. «Σκεφθείτε πως, παρά το γεγονός ότι τους πήρα τμήματα από τα χωράφια τους, εκείνοι με αγκάλιαζαν και με φιλούσαν».

Γιατί όλοι νιώθουν υπερήφανοι για το γεγονός ότι ο φιλόσοφος που θαυμάζουν οι άνθρωποι του πνεύματος σε όλη την υφήλιο γεννήθηκε στα χώματά τους και εύχονται το αφιδωτό συγκρότημα το οποίο βρέθηκε στα αρχαία Σταγείρα να είναι πράγματι το Αριστοτέλειον, δηλαδή ο τόπος όπου φυλάσσεται η πολύτιμη τέφρα του δικού τους Αριστοτέλη.

γικό γρίφο την αναζήτησε - και, όπως όλα δείχνουν, τη βρήκε - στις γραπτές ιστορικές πηγές.

Συγκεκριμένα ανακάλυψε ότι σε χειρόγραφο της Μαρκανής Βιβλιοθήκης της Βενετίας, αλλά και σε μία αραβική βιογραφία του Αριστοτέλη, αναφέρεται: «Όταν ο Αριστοτέλης πέθανε (στη Χαλκίδα, τον Οκτώβριο του 322 π.Χ.), οι Σταγειρίτες έστειλαν και έφεραν την τέφρα του στην πατρίδα τους, την τοποθέτησαν μέσα σε μια χάλκινη υδρία και κατόπιν απέθεσαν την υδρία αυτή σε μια τοποθεσία, που την ονόμασαν Αριστοτέλειον. Κάθε φορά που είχαν σημαντικές υποθέσεις και ήθελαν να λύσουν δύσκολα προβλήματα, συγκαλούσαν σ' αυτόν τον τόπο τη συνέλευσή τους».

Πάντως, όταν ρωτήθηκε τον Κ. Σισμανίδη ποιο θα ήταν το εύρημα της ανασκαφής που θα τον έκανε πραγματικά ευτυχισμένο, δεν διστάζει να μας αποκαλύψει το «κρυφό» όνειρό του:

«Ηθελα να βρω την υδρία με την τέφρα που, προφανώς, λόγω των αναμοχλεύσεων και των αναταράξεων που έγιναν στα μεταγενέστερα χρόνια, έχει κλαπεί. Αυτό, όμως, που πραγματικά θα ήθελα να είχα ανακαλύψει μέσα στο ταφικό ηρώο, θα ήταν ένας πάπυρος με ένα χαμένο έργο του Αριστοτέλη. Θα ήταν το εύρημα του αιώνα».

Ο ίδιος, εξάλλου, είναι λάτρης της διδασκαλίας του Αριστοτέλη, τον οποίο χαρακτηρίζει ως «τον μεγαλύτερο φιλόσοφο της ανθρωπότητας». Μότο ζωής αποτελεί η φράση «περί δε της αληθείας ου παν το φαινόμενον αληθές», δηλαδή «ό,τι φαίνεται δεν είναι αλήθεια». Ισως γι' αυτό και ο ίδιος δεν σταματά να αναζητά απτές αποδείξεις.

«Η σημαντικότερη αρετή που διδάξε ο Αριστοτέλης -ο οποίος ήταν ιδιαίτερα δυσνόητος, καθώς στην ουσία έγραφε επιστημονικές σημειώσεις και όχι λογοτεχνικά κείμενα- ήταν η μεσότητα ανάμεσα σε δύο άκρα, την έλλειψη και την υπερβολή», υπογραμμίζει. «Δεν εκτιμούσε τα άκρα. Πίστευε, για παράδειγμα, ότι δεν είναι σωστό ούτε το θράσος ούτε η δειλία αλλά κάτι ενδιάμεσο κι αυτό είναι που γοητεύει», καταλήγει.